

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke společnému sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Nový přístup k sousedství, jež prochází změnami

KOM(2011) 303 v konečném znění

(2012/C 43/20)

Zpravodajka: **paní BUTAUD-STUBBS**

Dne 19. července 2011 se Evropská komise a Vysoká představitelka Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

společného sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Nový přístup k sousedství, jež prochází změnami

KOM(2011) 303 v konečném znění.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. listopadu 2011.

Na 476. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 7. a 8. prosince 2011 (jednání dne 7. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 119 hlasy pro, 3 hlasy byly proti, nikdo se nezdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá společné sdělení ESVC a Evropské komise, které je včasou a naléhavou úpravou politiky EU. Plně souhlasí s cílem stanoveným ve sdělení, tedy s rozvojem nového přístupu k sousedství EU za účelem posílení partnerství mezi EU a jejími partnerskými zeměmi.

1.2 EHSV zdůrazňuje, že sdělení lze považovat pouze za výchozí bod budoucího partnerství, a vyzývá instituce EU, aby připravily dlouhodobou strategii, která by se prováděla v rámci finančního výhledu na období 2014–2020 a do níž by byly zahrnuty stanovené priority a odpovídající rozpočet pro posílená partnerství a různé úrovně politiky EU.

1.3 EHSV doufá, že EU bude schopná pomoci postupu popsaného ve sdělení o zemích Euromed⁽¹⁾ vhodně, tj. rozhodně a jednotně, reagovat na události, ke kterým nedávno došlo v sousedních zemích, v nichž dosud nebyla nastolena skutečná a trvalá demokracie.

1.4 EHSV souhlasí se zásadami diferenciací a podmíněnosti a s potřebou větší flexibility ve vztazích s partnerskými zeměmi. Zároveň však žádá EU, aby zaručila, že zásada *méně pro méně lidí* nepoškodí potenciál partnerské země činit pokrok svým vlastním tempem a podle své absorpční kapacity.

1.5 Výbor je potěšen, že Komise klade nově důraz na klíčovou úlohu občanské společnosti v posilování

demokratických procesů a že prioritou je podpora široké škály organizací občanské společnosti, včetně sociálních partnerů.

1.6 EHSV je toho názoru, že základním kritériem pro posuzování správy v určité zemi jsou její podmínky pro činnost občanské společnosti, ochrana lidských práv, hospodářských, sociálních a kulturních práv a svoboda náboženského vyznání.

1.7 EHSV se domnívá, že podpora poskytovaná EU v rámci evropské nadace pro demokracii by měla být dostupná širší škále organizací občanské společnosti, včetně neregistrovaných opozičních skupin, a měla by reagovat na jejich bezprostřední potřeby. Tato nadace by měla doplňovat stávající nástroje, jako např. evropský nástroj pro demokracii a lidská práva a nástroj stability.

1.8 EHSV v této souvislosti zdůrazňuje, že zaměstnavatelům a odborovým organizacím a jiným socioprofesionálním skupinám by měla být nabídnuta větší a cílenější podpora, neboť představují důležitý aspekt společenského, hospodářského a politického života a jsou potenciální zárukou stability. Někteří z nich sehráli klíčovou úlohu v mobilizaci za demokracii. Výbor vítá skutečnost, že nadace předpokládá podporu těchto aktérů, a doufá, že k tomuto účelu bude rovněž využit nástroj pro podporu občanské společnosti.

1.9 EHSV žádá, aby se zlepšila efektivnost projektů, které financuje EU. Následkem složitosti postupu financování EU je totiž mnoho nestátních subjektů mimo hru. Pomoc organizacím

⁽¹⁾ Sdělení *Partnerství pro demokracii a sdílenou prosperitu s jižním Středomořím*, KOM(2011) 200 v konečném znění.

se získáváním finančních prostředků, např. prostřednictvím školení zvyšujících schopnosti, jež by pořádala delegace EU, by měla být jedním z cílů iniciativy.

1.10 Výbor dále žádá EU, aby zavedla preventivní opatření a základní zásady řádné správy věcí veřejných pro vlády partnerských zemí, které by chtěly využít složky 3 nástroje pro podporu občanské společnosti, která jim dává možnost vytvořit projekty budování kapacit na posílení organizací občanské společnosti a jejich zapojení do domácích politik a rozhodovacích postupů.

1.11 Co se týče obchodních vztahů, základním cílem prohloubené a komplexní dohody o zóně volného obchodu je dosáhnout vysoké úrovně hospodářské integrace mezi EU a partnerskými zeměmi. EHSV žádá EU, aby zvažila diferencované balíčky *acquis* této dohody, které by odrážely různé úrovně zájmu o evropskou hospodářskou integraci a různé agendy v partnerských zemích. Během jednání o prohloubené a komplexní dohodě o zóně volného obchodu a během jejího provádění, jakož i u dalších dohod, je důležité stanovit coby nezbytnou podmínku účast občanské společnosti a vytvořit mechanismus pro trvalý dialog s ní. Občanská společnost by se měla konzultovat také v rámci posouzení dopadů na udržitelnost.

1.12 Je rovněž prvořadé podporovat v rámci občanských svobod svobodu projevu, svobodu náboženského vyznání a svobodné sdělovací prostředky a umožnit neomezený přístup k internetu a sociálním sítím, neboť to přispívá ke zvýšení transparentnosti a posiluje proces demokratizace. Vyžaduje proto zvláštní pozornost a cílená opatření.

1.13 I přestože je úspěch jen velmi relativní, vítá EHSV závazek EU v oblasti prevence konfliktů v jejím nejbližším sousedství a žádá EU, aby v této oblasti vypracovala komplexní strategii.

1.14 EHSV žádá, aby se usnadnila mobilita lidí ze zemí sousedství, zejména mladých lidí a studentů, umělců, výzkumných pracovníků, vědců a obchodníků, aby se zvýšily mezilidské kontakty, z čehož by měly prospěch jak partnerské země, tak EU.

1.15 EHSV jakožto zástupce občanské společnosti na úrovni EU je připraven aktivně přispívat a dělit se o své zkušenosti, aby se vytvořil účinnější evropský rámec spolupráce se společností v zemích sousedství⁽²⁾. Bude zejména:

— pomáhat s mapováním organizací občanské společnosti a dokumentováním stavu činnosti občanské společnosti v regionu prostřednictvím otevřeného dialogu, do nějž bude zapojena celá škála subjektů;

⁽²⁾ Viz konkrétní doporučení EHSV v jeho nedávných stanoviscích k tématu *Příspěvek občanské společnosti k Východnímu partnerství* (Úř. věst. C 248. 25.8.2011, s. 37–42), k tématu *Podpora zastupitelských občanských společností v evropsko-středomořském regionu* (Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 32–37) a k tématu *Nová zahraniční politika EU a úloha občanské společnosti* (přijato 27. října 2011, dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

— sdílet své odborné poznatky, včetně poznatků ze spolupráce s východními sousedy EU, při definování konkrétních kritérií a postupů pro vytvoření skutečně reprezentativních institucí pro konzultaci občanské společnosti během tvorby politik v partnerských zemích;

— podporovat nezávislé a reprezentativní organizace občanské společnosti, zejména ty, které zastávaly aktivní úlohu při opozici proti nedemokratickým režimům, prostřednictvím budování kapacit a sdílení svých odborných poznatků v široké škále oblastí, např. co se týče sociálního dialogu (včetně odvětvové úrovně) a hospodářských a sociálních práv;

— vyměňovat si osvědčené postupy v oblastech, jako je sociální dialog, rovnost žen a mužů, podnikání a sociální odpovědnost podniků;

— podílet se na utváření nástrojů, akčních plánů a programů EU k posílení socioekonomických organizací a na monitorování jejich provádění;

— aktivně se podílet na definování operačních postupů pro nástroj pro podporu občanské společnosti a evropskou nadaci pro demokracii.

2. Poučení z minulosti

2.1 Kritická analýza dřívějších aktivit Evropské unie

2.1.1 Kromě několika výjimek naprostá absence demokratického prostředí přiměla EU, aby přizpůsobovala své politiky pragmatickým hlediskům a akceptovala jako partnery osoby, jež v žádném případě nebylo možné označit za demokratické zástupce svého lidu.

2.1.2 V průběhu celého barcelonského procesu například neprobíhala dostatečná komunikace a spolupráce mezi EU, organizacemi občanské společnosti, odborovými svazy a organizacemi pro lidská práva, jež nebyly uznány vládami, a tím se promarnila možnost ovlivnit politický a společenský vývoj.

2.1.3 Zkušenosti – zejména ve středomořském regionu – ukázaly tendenci nečerpát plně finanční prostředky, jež má občanská společnost k dispozici, v důsledku slabého postavení těchto organizací v nedemokratických zemích.

2.1.4 Určité osvědčené postupy zapojení občanské společnosti již byly vytvořeny v rámci Východního partnerství, např. zřizování tematických platform, pracovních skupin a panelů. Tyto postupy by mohly být přizpůsobeny a poté vhodně použity i na jihu.

3. Hlavní prvky nového přístupu

3.1 Použití zásady diferenciacce a podmíněnosti

3.1.1 EHSV plně souhlasí s důrazem, jenž je ve sdělení kladen na tyto dvě zásady, a sám pracuje na posílení jejich použití ve své činnosti, např. v kritériích účasti na Evropsko-středomořském summitu hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí a při organizaci zahraničních misí.

3.1.2 EU musí ve svém přístupu *více pro více lidí* zohlednit různé historické souvislosti regionů a států, jejich úroveň rozvoje, různé fáze vztahů s EU a specifické potřeby a problémy. Takový přístup rovněž přispěje k efektivnějšímu využívání finančních prostředků EU, jež je pro EU klíčovou povinností ve vztahu k evropskému daňovému poplatníkovi.

3.1.3 Domníváme se zároveň, že je důležité neuplatňovat zásadu *méně pro méně lidí* tak, aby došlo k poškození růstového potenciálu partnerské země, v níž je pokrok méně znatelný.

3.2 Budování pevné a udržitelné demokracie

3.2.1 EU správně zdůraznila, že je třeba podporovat pevnou demokracii, a to tím, že se v regionu EPS posílí občanská společnost a zvýší její úloha v procesu demokratizace a že zde pevně zakoření standardy řádné správy.

3.2.2 Vítá zavedení nových konkrétních nástrojů na posílení výtobytků demokracie. EHSV je v této souvislosti připraven zapojit se do definování operačních postupů pro Evropskou nadaci pro demokracii a zvláště pro nástroj pro podporu občanské společnosti. Tyto nástroje by měly být flexibilní a schopné reagovat na měnící se potřeby a měly by obsahovat cílená opatření na podporu demokratických procesů v sousedství EU, a to včetně podpory vzniku politických stran a svobodných sdělovacích prostředků a posilování účasti občanské společnosti v demokratických procesech.

3.2.3 Ačkoliv se evropský nástroj pro demokracii a lidská práva, nástroj stability, evropská nadace pro demokracii a nástroj pro podporu občanské společnosti liší ve svých finančních, operačních a řídicích postupech, je nutné zajistit a posilovat jejich provázanost a synergie mezi nimi.

3.2.4 EHSV žádá Komisi, aby vypracovala jednoduché, uživatelsky přívětivé vysvětlující dokumenty za účelem zvýšení informovanosti organizací a jejich schopnosti tyto nástroje využívat.

3.2.5 EHSV považuje dodržování svobody náboženského vyznání a občanských svobod za základní lidská práva, která by měla být plně ochráněna v regionu, který je charakteristický náboženskou a politickou různorodostí. Vyzývá státy, které ještě

neratifikovaly stávající všeobecné a regionální úmluvy a dohody týkající se politických, občanských a kulturních svobod a hospodářských a sociálních práv, která se zakládají na Všeobecné deklaraci lidských práv, aby tak bezodkladně učinily.

3.2.6 Sdělovací prostředky v evropsko-středomořském regionu hrají klíčovou úlohu v rámci informování o vývoji změn, ke kterým dochází, a jeho předpovídání. Podpora ze strany EU se musí zaměřit na iniciativy zacílené na zvýšení profesionality a nezávislosti existujících sdělovacích prostředků a na vytvoření podmínek, ve kterých může docházet k rozvoji jejich diverzity a svobody.

3.3 Posílení úlohy EU v řešení konfliktů

3.3.1 Přetrvávající vleklé konflikty v sousedství EU (na jihu a na východě) představují velkou výzvu jak pro EU, tak pro samotné partnerské země. EU přiznala, že její dosavadní zásahy byly málo účinné. Lisabonská smlouva EU nově pověřuje zajišťováním míru a dává jí k tomu potřebnou strukturu. Vzniká tak skutečná příležitost pro nové zaměření.

3.3.2 EHSV vyzývá EU, aby vytyčila komplexní strategie prevence konfliktů a budování míru, zejména pro své nejbližší sousedství, a zaměřila se na zajištění většího souladu mezi svými programy a politikami v této oblasti.

3.3.3 Výbor žádá, aby všechny mírové projekty podporovaly a zahrnovaly demokratické zásady a aby systémy monitorování hodnotily – se zapojením organizací občanské společnosti – pokroky v reformách. Měla by se věnovat větší pozornost skupinám, jež mají značný vliv na budování míru, jejichž hlas však zřídka zaznívá. Mezi tyto skupiny patří sdružení žen a mládeže, odborové svazy a místní podniky. Podporu si zaslouží i úsilí o pokračování obchodních činností v oblastech konfliktů, jež je důkazem houževnatosti, stejně jako aktivity odborových svazů, např. mírové manifestace a solidární demonstrace. Nejhrožejší skupiny, např. ženy, děti a oběti konfliktů, vyžadují zvláštní pozornost a cílené programy.

4. Posílení obchodní vazby

4.1 Kromě navazování obchodních vztahů je jedním ze základních cílů prohloubené a komplexní dohody o volném obchodu dosáhnout vysoké úrovně hospodářské integrace mezi EU a partnerskými zeměmi. Provádění této dohody a její plnění vyžaduje, aby partnerské země zásadně restrukturalizovaly své legislativní a hospodářské rámce. K tomu by byla zapotřebí značná dodatečná pomoc EU, která by těmto zemím pomohla dosáhnout potřebné úrovně rozvoje, aby splnily požadavky.

4.2 Výbor žádá, aby byla do všech obchodních dohod, které EU vyjednává se svými partnery, zahrnuta kapitola o udržitelném rozvoji, a domnívá se, že občanská společnost by se měla konzultovat také v rámci posouzení dopadů na udržitelnost, před zahájením jednání. Toto zapojení přispěje ke zvýšení povědomí veřejnosti o krátkodobých a střednědobých výhodách, jež může prohloubená a komplexní dohoda o volném obchodu přinést, a napomůže tomu, aby veřejnost přijala odpovědnost za tento proces⁽³⁾.

4.3 Za tímto účelem by budoucí prohloubené a komplexní dohody o volném obchodu a jiné dohody měly zajistit mechanismy konzultace občanské společnosti, jako jsou smíšené poradní výbory, aby se skutečně monitorovalo, jak se provádějí ustanovení kapitoly o udržitelném rozvoji.

4.4 Co se týče sociálních norem a průmyslových vztahů, Výbor naléhá, aby byly ratifikovány a řádně provedeny příslušné úmluvy MOP.

5. Cesta k účinnému regionálnímu partnerství

5.1 EU potřebuje vytvořit správnou rovnováhu mezi bilaterálním a regionálním rozměrem svých vztahů s partnerskými zeměmi a usilovat o synergie mezi těmito rozměry.

5.2 Je zřejmé, že regionální partnerství s východem a jihem přispělo k dalšímu pokroku ve vztazích mezi EU a jejími sousedy. Východní partnerství a Unie pro Středomoří, jež doplnily evropsko-středomořskou spolupráci, však vykazují řadu nedostatků.

5.3 Unii pro Středomoří, jejíž úlohou bylo doplnit bilaterální vztahy mezi EU a jejími partnerskými zeměmi, se dosud nepodařilo dosáhnout očekávaných výsledků. Je proto třeba radikálně přehodnotit její úlohu a cíle. Musí rovněž zajistit stále mechanismy zapojení občanské společnosti z její vlastní iniciativy. EHSV vyzývá, aby byla přijata okamžitá rozhodnutí ohledně úlohy, poslání, organizace a financování Unie pro středomoří. Domnívá se dále, že činnost Unie pro Středomoří je třeba více sladit s celkovou strategií EU pro tento region⁽⁴⁾.

5.4 Obecně lze říci, že většina partnerských zemí zlepšila a prohloubila své vztahy s EU prostřednictvím dialogu o dohodách o přidružení, prohloubených a komplexních zónách volného obchodu, uvolnění vízového režimu a partnerství v oblasti mobility, spolupráci v oblasti zabezpečení

dotávek energie a o jiných otázkách. Bělorusko bohužel učinilo velký krok zpět ve svých vztazích s EU a situace v oblasti demokratických svobod a prostředí pro činnost občanské společnosti se zhoršily rovněž v jiných partnerských zemích, včetně Ukrajiny.

5.5 Měl by se i nadále podrobně sledovat vývoj politické situace v sousedních zemích EU a úroveň hospodářské integrace a obchodních vztahů by měla odrážet míru jejich závazku budovat udržitelnou demokracii a dodržovat lidská práva.

5.6 EHSV je přesvědčen, že partnerské země by měly prospěch z podpory vyšší mobility, zejména mladých lidí a studentů ze zemí sousedství, a rovněž by zvýšily mezilidské kontakty. To samé platí pro umělce, vědce, výzkumné pracovníky a lidi vykonávající obchodní cesty. To by se mělo doplnit uvolněním vízových režimů, osvobozením od poplatků a možností zisku víz pro několik vstupů, společně s pokračujícím úsilím o rozvoj integrované správy hranic, řádným řízením migrace, bojem proti nelegální migraci, zákony o azylu a humanitární pomocí pro uprchlíky.

6. Podpora občanské společnosti v sousedství EU prostřednictvím nástroje pro podporu občanské společnosti a evropské nadace pro demokracii

6.1 Podpora organizací občanské společnosti musí být široká, věrohodná, mnohotvárná a uzpůsobená jejich potřebám. EHSV již několik let argumentuje pro úlohu občanské společnosti v přípravě EPS a v monitorování jejího provádění, pro specifické programy budování kapacit pro občanskou společnost a pro zlepšení dialogu mezi vládami a občanskou společností v sousedních zemích EU⁽⁵⁾. Souhlasí tedy se třemi složkami nástroje pro podporu občanské společnosti.

6.2 K provádění těchto složek je zapotřebí široké, inkluzivní definice „organizace občanské společnosti“, jak navrhuje Komise ve sdělení o minimálních normách pro konzultaci⁽⁶⁾. K provádění těchto složek je tedy zásadně důležité mapování občanské společnosti. EHSV je se svými různými sítěmi připraven i nadále pomáhat s mapováním vznikajících nestátních subjektů a vytvářet síť s nevládními organizacemi na regionální úrovni. Je snadné nalézt synergie s činností Komise, Evropské služby pro vnější činnost a delegací EU v těchto oblastech.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV k tématu Posouzení dopadů na udržitelnost a obchodní politika Evropské unie, Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 14–18.

⁽⁴⁾ KOM(2011) 200 v konečném znění.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k tématu Zapojení občanské společnosti ve Východním partnerství, Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 30–36; stanovisko EHSV k tématu Účast občanské společnosti na provádění akčních plánů v rámci evropské politiky sousedství v zemích Zakavkazska: Arménii, Ázerbájdžánu a Gruzii, Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 37–41.

⁽⁶⁾ Sdělení Komise Towards a reinforced culture of consultation and dialogue – General principles and minimum standards for consultation of interested parties by the Commission (Směřujeme k zesílené kultuře konzultace a dialogu – obecné zásady a minimální standardy Komise pro konzultace zainteresovaných stran – není k dispozici v češtině), KOM(2002)704 v konečném znění, s. 6.

6.3 Zkušenosti organizací evropské občanské společnosti lze mimo to využít při přípravě programů budování kapacit. Kromě řady sítí nevládních organizací v EU by měly být rovněž zapojeny hlavní evropské hospodářské a sociální subjekty. Jejich odborné poznatky by se mohly poskytovat protějškům v partnerských zemích, aby se přenášely znalosti z evropských politik a podpořila se občanská společnost v analýze politik, prosazování politik EU a monitorování konvergence s politikami EU.

6.4 Výbor vítá návrh zvýšit zapojení organizací občanské společnosti do dialogu o odvětvových politikách mezi EU a partnerskými zeměmi, neboť tato oblast byl v minulosti často zanedbávána. Co se týče hospodářských a sociálních subjektů, zvláštní pozornost by se měla věnovat programům na podporu odvětvového sociálního dialogu v cílových zemích. EHSV rád přispěje k posílení sociálního dialogu a v této souvislosti rovněž žádá o zapojení MOP, které považuje za klíčové, a Evropské nadace odborného vzdělávání, která by mohla sociálním partnerům v sousedních zemích zajistit školení o odvětvovém dialogu.

6.5 Složka 3 nástroje pro podporu občanské společnosti stanovuje podporu pro bilaterální projekty v jednotlivých zemích a podněcuje vlády partnerských zemí, aby posilovaly kapacitu organizací občanské společnosti a jejich zapojení do domácích politik a rozhodovacích postupů. Výbor je přesvědčen, že je velmi potřebný interinstitucionální mechanismus konzultace občanské společnosti a že hospodářské a sociální rady jsou jedním z nejlepších nástrojů k tomuto dialogu. Pro vlády, které by chtěly této podpory využít, by však měla být zavedena preventivní opatření a základní zásady řádné správy věcí veřejných. EHSV je připraven vytvořit soubor zásad, které je třeba dodržovat při zřizování reprezentativních hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí.

6.6 V sousedních zemích již existují regionální platformy občanské společnosti: fórum občanské společnosti Východního partnerství a evropsko-středomořské shromáždění hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí, jehož zřízení

bylo výsledkem iniciativy, v jejímž čele stál EHSV. EHSV sehrál klíčovou úlohu při zřizování hospodářských a sociálních rad v mnoha zemích na jižním pobřeží Středozemního moře. Výbor během tohoto procesu propagoval co nejširší zastoupení různých nestátních subjektů v těchto radách. Bylo by užitečné přidat odborné poznatky EHSV a jeho podporu při zřizování HSR jako institucí pro konzultaci občanské společnosti při tvorbě politik k možnostem spolupráce v rámci nástroje pro podporu občanské společnosti.

6.7 Následkem složitého postupu financování EU je mimo hru mnoho nestátních subjektů, jež mají největší potenciál žádat o financování EU, ale jen malé zkušenosti v této oblasti. Tento problém se opakuje ve všech zemích a regionech, jež čerpají prostředky z unijních fondů spolupráce. Jedním z cílů tohoto nástroje by tedy mohla být pomoc těmto organizacím, např. formou školení o způsobu přípravy žádosti o financování, která by pořádaly delegace EU.

6.8 EHSV je připraven zapojit se do definování operačních postupů pro Evropskou nadaci pro demokracii. Domnívá se, že tento nástroj by měl být flexibilní a reagovat na bezprostřední potřeby. Měl by využívat cílených opatření na podporu demokratických procesů v sousedství EU, která budou stimulovat vznik politických stran, svobodné sdělovací prostředky a nezávislé odborové svazy a posilovat účast občanské společnosti v demokratických procesech.

6.9 EHSV se domnívá, že evropská nadace pro demokracii by měla být nástrojem, jenž se bude řídit poptávkou, nebude zaměřen na projekty, ale na budování kapacit a bude flexibilní a transparentní. Pomoc by měla být poskytována zejména organizacím, které nemají přístup k jiné formě financování EU, např. nástroji pro podporu občanské společnosti, evropskému nástroji pro demokracii a lidská práva nebo programu pro nestátní subjekty a místní orgány. Nástroj by měl být spravován na státní úrovni s minimálními byrokratickými požadavky a požadavky na podávání zpráv, měl by ho však doplňovat účinný mechanismus hodnocení výsledků. Počítat by se rovněž mělo s možností společných opatření s jinými dárci.

V Bruselu dne 7. prosince 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON